

นายกรัฐมนตรี
นาย

เมื่อรัฐบาลชุด
รัฐมนตรี แห่ง
เรื่อง พ.ร.บ.คู่
ซึ่งรัฐบาลไม่
คะแนน ๖๕
ประกาศลาออก

วันรุ่งขึ้น
สภา เพื่อปรึกษา
ใครเป็นนายกรัฐมนตรี
หนึ่งก็เห็นควรจะ
แต่ก็มีสมาชิกบาง
อาจไม่รับ เพราะ
นั้นก็เคยเสนอนาน
ไม่รับ

ฉะนั้นใน

ประธานส
ก่อน ได้ขอตัวไป
สภาอีกหลายคน
มติของที่ประชุม

นายกรัฐมนตรีคนที่ ๗

นายปรีดี พนมยงค์

เมื่อรัฐบาลชุดนายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี แพ้เสียงในสภาผู้แทนราษฎร ในเรื่อง พ.ร.บ. คุ้มครองค่าใช้จ่ายของประชาชน ซึ่งรัฐบาลไม่รับ แต่สภามีมติให้รับด้วยคะแนน ๖๕ ต่อ ๖๓ จึงทำให้นายกรัฐมนตรีประกาศลาออกกลางสภา

วันรุ่งขึ้น ประธานสภาฯ จึงได้นัดประชุมสมาชิกสภาฯ เพื่อปรึกษาหารือกันเป็นการภายในว่าควรจะเสนอใครเป็นนายกรัฐมนตรีตั้งรัฐบาลต่อไป สมาชิกสภาส่วนหนึ่งก็เห็นควรจะเป็นนายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส แต่ก็มีสมาชิกบางท่านให้ความเห็นว่า นายปรีดี พนมยงค์ อาจไม่รับ เพราะคราวก่อนที่จะเสนอนายควง อภัยวงศ์ นั้นก็เคยเสนอนายปรีดี พนมยงค์ มาครั้งหนึ่งแล้ว ซึ่งท่านไม่รับ

ฉะนั้นในครั้งนี้อาจจะไปสอบถามดูก่อน

ประธานสภาฯ จึงหยุดการศึกษาหารือไว้ชั่วคราวก่อน ได้ขอตัวไปยังที่บ้านท่าช้างวังหน้า พร้อมกับสมาชิกสภาอีกหลายคน เพื่อเรียนให้นายปรีดี พนมยงค์ ทราบมติของที่ประชุมว่าต้องการนายปรีดี เป็นนายกรัฐมนตรี

นายปรีดี พนมยงค์

จัดตั้งรัฐบาล และสมาชิกสภาฯ ที่ไปด้วยได้กล่าวขอเรื่องต่อนายปรีดีว่า "ในภาวะคับขันและสถานการณ์เช่นนี้ ซึ่งจะต้องมีการเจรจากับพันธมิตรในปัญหาต่าง ๆ อยู่ตลอดไปด้วย" ต้องการให้นายปรีดีรับเป็นนายกรัฐมนตรี

ผลของการทาบทามจึงยุติลงโดยนายปรีดีรับเป็นนายกรัฐมนตรี

แต่โดยเหตุที่รัฐธรรมนูญในขณะนั้น กำหนดว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจะต้องเป็นสมาชิกสภาด้วย

และนายปรีดีไม่ได้เป็นสมาชิกสภาอยู่ในขณะนั้น ทั้งตำแหน่งสมาชิกประเภท ๒ ก็ไม่มีว่างเสียด้วย ดังนั้น นายจำรัส สุวรรณชีพ สมาชิกประเภท ๒ ท่านหนึ่งจึงได้ลาออก เพื่อให้มีตำแหน่งว่าง และ “ในวันที่ ๒๑ มีนาคม นั้นเอง ได้แต่งตั้งนายปรีดี พนมยงค์ เป็นสมาชิกประเภทที่ ๒ แทน”

หลังจากนั้น จึงได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายปรีดี พนมยงค์ เป็นนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ นายปรีดีจึงได้ตั้งคณะรัฐมนตรี และได้แถลงนโยบายต่อสภาฯ เพื่อขอความไว้วางใจท่านนายกรัฐมนตรีคนที่ ๑ ของประเทศ แถลงตอนหนึ่งว่า

“เพื่อสนองตามความต้องการของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนมากที่จะให้ข้าพเจ้ารับใช้ประเทศในยามคับขัน ข้าพเจ้าก็จำเป็นต้องปฏิบัติตามความประสงค์ของท่าน”

แต่ถึงแม้สภาฯ จะยินยอมพร้อมใจกันเชื้อเชิญนายปรีดี พนมยงค์ มาเป็นนายกรัฐมนตรีก็ตาม ปรากฏว่ารัฐบาลมิได้รับความไว้วางใจจากสภาเป็นเอกฉันท์ เพราะมีผู้แทนราษฎร ๓ นายที่ไม่ไว้วางใจรัฐบาลชุดนี้คือนายปรีดิญาณ จุฑามาศย์ นายอินทร สิงหนตรและ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

เมื่อเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้ว เรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งก็คือ การพิจารณารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งนายปรีดี พนมยงค์ ได้ขอลาออกจากตำแหน่งประธานกรรมาธิการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ และได้ตั้ง พลเรือตรี ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ เป็นกรรมาธิการแทน จากนั้นที่ประชุมก็ได้เลือกพระยามานวราชเสวี เป็นประธานกรรมาธิการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการต่อไป และการร่างรัฐธรรมนูญก็สำเร็จลงอย่างรวดเร็วผ่านสภาผู้แทนราษฎร การที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ผ่านลุล่วงไปอย่างรวดเร็วนี้ จะขอยกคำประธานสภาฯ พระยามานวราชเสวี ซึ่งให้คำตอบนายกรัฐมนตรีในที่ประชุมสภาตอนหนึ่งว่า

“...และแก้ไขรัฐธรรมนูญจนได้มีกิตติศัพท์ว่า ไทยเรานี้เป็นคนแปลก เวลาทำถึงกันเสียเกือบแย่งทุกแ่งทุกมุม แต่ถึงเวลาเอาจริงเอาจริงในวาระที่ ๓ มาให้คะแนนเสียง ซึ่งคนต่างประเทศพูดกับ

ข้าพเจ้าว่าไม่เคยคิดฝันเลย การทั้งนี้สมาชิกทั้งหลายย่อมระลึกลงใจเสมอว่า เป็นด้วยผู้ที่เป็หน้าคณะซึ่งมีเสียงข้างมากในสภาฯ จึงจะทำได้ ผู้ที่สามารถทำได้ก็ไม่ใช่คนอื่น คือท่านนายกรัฐมนตรีคนนี้ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงขอเรียนต่อท่านด้วยความจริงใจไม่ใช่อยกย่องว่า ถ้าไม่ได้ท่านนายกรัฐมนตรีนี้แล้ว รัฐธรรมนูญไม่มีโอกาสจะแก้ไขให้เป็นไปได้เลย...”

รัฐธรรมนูญฉบับที่เริ่มคิดและมีคณะกรรมการมาตั้งแต่รัฐบาลนายควง อภัยวงศ์ คือด้วยรัฐบาลนายทวี บุญยเทศ และรัฐบาล ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช จนมาถึงรัฐบาลนายปรีดี พนมยงค์ ก็สำเร็จลง โดยมีรัฐพิธีลงพระปรมาภิไธยในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๘๕ ในวันที่ ๘ พฤษภาคม โดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ รัฐสภาประกอบไปด้วย พุทธิสภาและสภาผู้แทน และมาตรา ๒๔ บัญญัติไว้ว่า พุทธิสภาประกอบไปด้วยสมาชิกที่ราษฎรเลือกจำนวน ๘๐ คน สมาชิกพุทธิสภาต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ การเลือกตั้งสมาชิกพุทธิสภา ให้ใช้วิธีลงคะแนนออกเสียงโดยทางล้อมและลับ ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น มาตรา ๒๕ บ่งไว้ว่า สภาผู้แทนราษฎรประกอบไปด้วยสมาชิกที่ราษฎรเลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน สมาชิกสภาผู้แทนต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนให้ใช้วิธีลงคะแนนเสียงโดยตรงและลับ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช ๒๔๘๕ นี้ เป็นรัฐธรรมนูญที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งฉบับหนึ่งในประวัติศาสตร์การปกครองของประเทศไทยในระบบรัฐสภา กล่าวคือรัฐสภาซึ่งทำหน้าที่นิติบัญญัติและควบคุมการบริหารงานของฝ่ายบริหารนั้น เป็นสภาฯ ซึ่งอาจพูดได้ว่ามาจากประชาชนเจ้าของประเทศ ทั้งนี้เพราะสมาชิกประเภทที่ ๒ ซึ่งเป็นสมาชิกที่ได้รับการแต่งตั้งได้ถูกยกเลิกหมดไป

สมาชิกพุทธิสภาที่มาแทนที่นั้นเป็นสมาชิกที่ได้รับเลือกมาจากประชาชน แม้ว่าจะเป็นการเลือกโดยทางอ้อม ก็ดูมีศักดิ์ศรีกว่าสมาชิกที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นที่น่าเสียดายว่า เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมไม่เปิดโอกาสให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้มีโอกาสได้พิสูจน์คุณค่าของตัวเองเป็นระยะเวลาอันยาวนานพอควร

ในการเลือกวิธีการเลือกตั้งสมาชิกธรรมนุญ ให้มีองค์กรสภาผู้แทนราษฎร และได้มีการเลือกตั้งโดยเจ้าหน้าที่ของสเป็นเจ้าหน้าที่ในการ

ในจำนวนผู้สมัครปรีดี พนมยงค์ ผู้ดำเนินการและโดยเหตุที่ว่าสภาผู้แทนประเภทการให้สินบนสมาชิกเลือกตั้งปรากฏว่าจากพรรคสหชีพได้รับประเภทที่ ๒ เดิมได้

จึงเป็นอันรัฐมนตรีนี้ มีพรรค ๒ พรรค คือพรรค นอกจากนั้นยังบางคนที่สนับสนุนย่อมแสดงให้เห็นว่ารับการสนับสนุนของพรรคประชาธิปไตยทำหน้าที่เป็นฝ่ายค้เหมือนกัน

ในสมัยที่นายนายกรัฐมนตรีเป็นเสนอทวงดินแดน สมัยจอมพล ป. เป็เสียเปรียบจำจะต้องรัฐบาลของนายปรีดีรัฐบาลที่เสียดินได้ถูกสมาชิกสภาฯ ร้องให้กันในสภาฯ สภาฯลงมติตั้งผู้แ

ผลปรากฏว่าคนสำคัญต้องไปทีผลของการเจรจา ๔ จังหวัดให้ฝรั่ง

การทั้งนี้สมาชิกทั้ง
วยผู้ที่ป็นหัวหน้า
1 จึงจะทำได้ ผู้ที่
กานนายกรัฐมนตร
เรียนต่อท่านด้วย
ก่ไม่ได้ทำนนายก
โอกาสจะแก้ไขให้

มีคณะกรรมการ
อด้วยรัฐบาลนายทวี
โมช จนมาถึงรัฐบาล
มีรัฐพิธีลงพระปรมา
นวันที่ ๘ พฤษภาคม
สภาประกอบไปด้วย
รา ๒๕ บัญญัติไว้ว่า
ราษฎรเลือกจำนวน
นข้าราชการประจำ
ชีวิตจะแน่นอนออก
ชิตสภาผู้แทนราษฎร
ราษฎรประกอบไป
หมายว่าด้วยการเลือก
กาผู้แทนต่อจไม่ป็น
ภาผู้แทนให้ชีวิตอง

ลย ฉบับพุทธศักราช
ป็นอย่างยังฉบับหนึ่ง
ระเทศไทยในระบบ
ติบัญญัติและควบคุม
สภาฯ ซึ่งอาจพูดได้
เงินเพราะสมาชิก
บแต่งตั้งได้ถูกยก

มเป็นสมาชิกที่ได้รับ
ารเลือกโดยทางอ้อม
รับการแต่งตั้ง
สิ่งแวดล้อมไม่เปิด
าได้พิสูจน์คุณค่าของ

ในการเลือกสมาชิกพฤฒิสภานั้น ได้มีประกาศกำหนด
วิธีการเลือกตั้งสมาชิกดังกล่าวตามบทเฉพาะกาลของรัฐ
ธรรมนูญ ให้มีองค์การเลือกตั้งชั้น ณ สำนักงานเลขาธิการ
สภาผู้แทนราษฎร เพื่อดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกพฤฒิสภา
และได้มีการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๘
โดยเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
เป็นเจ้าหน้าที่ในการเลือกตั้ง

ในจำนวนผู้สมัครเป็นสมาชิกพฤฒิสภาครั้งนั้น มีนาย
ปรีดี พนมยงค์ ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีรวมอยู่ด้วย
และโดยเหตุที่ว่าสมาชิกพฤฒิสภานี้จะเลือกตั้งโดยสมาชิก
สภาผู้แทนประเภทที่ ๑ จึงทำให้มีข่าวลือกันออกมาว่ามี
การให้สินบนสมาชิกประเภทที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้เลือก ผลการ
เลือกตั้งปรากฏว่าจากจำนวนที่ได้ทั้งหมด ๘๐ นาย มีสมาชิก
พรรคสหชีพได้รับเลือกมาเป็นจำนวนมาก เฉพาะสมาชิก
ประเภทที่ ๒ เดิมได้ทั้งหมดทุกคน

จึงเป็นอันว่าในสมัยที่นายปรีดีเป็นนายก
รัฐมนตรีนี้ มีพรรคการเมืองที่เป็นฝ่ายรัฐบาลอยู่ถึง
๒ พรรค คือพรรคสหชีพและพรรคแนวรัฐธรรมนูญ

นอกจากนั้นยังมีพวกสมาชิกสภาฯ ที่ไม่สังกัดพรรค
บางคนที่สนับสนุนนายปรีดีเป็นการส่วนตัวอีกด้วย ทั้งนี้
ย่อมแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลของนายปรีดีเป็นรัฐบาลที่ได้
รับการสนับสนุนอย่างแข็งขันทีเดียว แต่ในครั้งนั้นก็ยังมี
พรรคประชาธิปไตยภายใต้การนำของนายควง อภัยวงศ์
ทำหน้าที่เป็นฝ่ายค้านของรัฐบาลอย่างเข้มแข็งอยู่ด้วย
เหมือนกัน

ในสมัยที่นายปรีดี พนมยงค์ เข้ามาดำรงตำแหน่ง
นายกรัฐมนตรีเป็นครั้งแรกนี้เอง ทางฝรั่งเศสได้ยื่นข้อ
เสนอทวงดินแดน ๔ จังหวัดในอินโดจีนซึ่งไทยได้คืนมา
สมัยจอมพล ป. เป็นผู้นำ ครั้นมาบัดนี้ไทยตกอยู่ในฐานะ
เสียเปรียบจำจะต้องคืนดินแดนเหล่านั้นให้กับฝรั่งเศสอีก
รัฐบาลของนายปรีดีจึงตกที่นั่งลำบาก ก็จะต้องกลายเป็น
รัฐบาลที่เสียดินแดนให้กับต่างชาติ ในการนี้รัฐบาล
ได้ถูกสมาชิกสภาฯ ฝ่ายค้านโจมตีอย่างรุนแรงจนถึงกับมีการ
ร้องให้กันนในสภาฯ เมื่อรัฐบาลเห็นเป็นเช่นนั้น จึงขอให้
สภาฯ ลงมติตั้งผู้แทนไปเจรจากับฝรั่งเศส

ผลปรากฏว่า นายควง อภัยวงศ์ หัวหน้าฝ่ายค้าน
คนสำคัญต้องไปทำหน้าที่หัวหน้าคณะเจรจากับฝรั่งเศส
ผลของการเจรจาครั้งนั้น ไทยต้องคืนดินแดน
๔ จังหวัดให้ฝรั่งเศสไปอีกครั้งหนึ่งอย่างไม่มีทาง

เลือก

งานสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ดำเนินการสำเร็จในสมัย
นายปรีดี พนมยงค์ ก็คือทางรัฐบาลได้เจรจาเปลี่ยนแปลง
ข้อตกลงกับพันธมิตรเรื่องสัญญาสมบูรณแบบได้สำเร็จ
เรื่องนี้ถ้าจำเหตุการณ์สมัยที่ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เป็น
นายกรัฐมนตรีได้ ก็จะนึกออกว่าตอนหลังสงครามใหม่ ๆ
ไทยเรถูกลบีให้ทำสัญญาสมบูรณแบบ ซึ่งผลก็คืออังกฤษ
เรียกร้องจะเอาข้าวสารจากไทยอย่างฟรีสมบูรณแบบมาก
กว่า จะนั้นไทยจึงหาทางเจรจาเพื่อขอเปลี่ยนแปลงข้อ
ตกลง ซึ่งนับว่าโชคดีที่สหรัฐอเมริกาสนับสนุน ทำให้
เจรจากับอังกฤษได้ผล นายกรัฐมนตรีจึงได้แถลงในสภาฯ
เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ตอนหนึ่งว่า

“ตามด้วยสัญญาที่เซ็นที่สิงคโปร์นั้น เราจะ
ต้องส่งมอบข้าวให้เปล่า ตามจำนวนข้าวที่มีอยู่ใน
ขณะนี้ แต่เรื่องนี้เป็นข้อเท็จจริง ซึ่งเราวินิจฉัย ได้ยาก
ว่าจำนวนข้าวที่มีอยู่ในขณะนั้นเป็นจำนวนเท่าใด
ส่วนสัญญาใหม่นั้นก็เป็นสัญญาซึ่งเขาขอรับซื้อข้าว
จากเราเป็นจำนวนล้านสองแสนตัน แต่ถ้าหากเราไม่
สามารถที่จะส่งได้ภายใน ๑๒ เดือน คือจำนวนที่
เขาขาคอยู่เท่า ไรก็เป็นเรื่องซึ่งเราจะต้องส่งข้าวให้แก่
เขาเปล่า ๆ ตามที่ได้ตกลงกัน”

นอกจากนั้นรัฐบาลของนายปรีดี พนมยงค์ ยังได้
เจรจากับรัฐบาลอังกฤษเพื่อให้อังกฤษยอมคืนเงินไทยที่
อังกฤษยึดไว้ประมาณ ๑๕ ล้านปอนด์แก่ไทย

อนึ่งก่อนหน้าที่อังกฤษจะคืนเงินไทยที่ยึดไว้ให้แก่
ไทย ทางรัฐบาลได้พยายามดำเนินการเจรจากับทางสหรัฐ
อเมริกาได้สั่งเพิกถอนการกักกันเงิน จนสำเร็จเรียบร้อยมา
ตั้งแต่วันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๘ แล้ว

การเป็นหัวหน้ารัฐบาลครั้งแรกของนายปรีดี พนมยงค์
สิ้นสุดลงเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๘ โดยนายปรีดี
พนมยงค์ ได้กราบบังคมทูลลาออกจากตำแหน่งตามวิธี
ทางรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้เพราะเหตุว่าได้มีการประกาศใช้
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๘๘ ซึ่งมีบัญญัติ
ไว้ในมาตรา ๕๕ ว่า ให้คณะรัฐมนตรีซึ่งบริหารราชการ
แผ่นดินอยู่ก่อนวันใช้รัฐธรรมนูญนี้ อยู่ในตำแหน่งเพื่อ
ดำเนินกิจการไปจนกว่าจะได้ตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นใหม่

ฉะนั้น เมื่อได้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกพฤฒิสภา
และเลือกซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนตามบทเฉพาะกาลของ

รัฐธรรมนูญแล้ว ก็ได้มีการเปิดประชุมสภาทั้งสองเพื่อ
ดำเนินการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีบริหารประเทศต่อไป

ดังนั้น **รัฐบาลชุดนายปรีดี พนมยงค์ ชุดแรกจึง
ลาออก**

อย่างไรก็ตาม หลังจากรัฐสภาได้เปิดประชุมแล้ว
นายปรีดี ก็ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีก
เป็นวาระที่ ๒ โดย **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันท
มหิดลเป็นผู้ลงพระปรมาภิไธยในประกาศพระบรมราช
โองการเมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๕**

แต่ก่อนที่จะได้จัดรัฐบาลเข้าบริหารประเทศตาม
ขบวนการเหตุการณ์ร้ายแรงในประวัติศาสตร์ชาติไทยก็
ได้อุบัติขึ้นเสียก่อน คือ**พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
อานันทมหิดลได้สวรรคตด้วยพระแสงปืน เมื่อ
วันที่ ๙ มิถุนายน ณ พระบรมมหาราชวัง**

การเสด็จสวรรคตอย่างปัจจุบันทันด่วนของพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลนำความโศกเศร้ามาสู่
ประชาชนชาวไทยเป็นอย่างมาก

รัฐบาลตกที่นั่งลำบากที่สุดเท่าที่มีมา

ทางรัฐบาลได้จัดให้มีประชุมรัฐสภาเป็นการพิเศษ
เมื่อเวลา ๒๐.๐๐ น. และในวาระนั้น นายกรัฐมนตรีได้
แถลงต่อที่ประชุมสภาฯ ดังความที่**นายประเสริฐ ปัทม
สุคนธ์** บันทึกเอาไว้ว่า

“ด้วยนับตั้งแต่วันที่ ๒ มิถุนายน สกนี้ เป็นต้นมา
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เริ่มทรงพระประชวรเกี่ยวกับ
พระนาภีไม่เป็นปกติ และเหน็ดเหนื่อยไม่มีพระกำลัง
แม้กระทั่งก็ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็ได้เสด็จประพาส
เข็มราชฎารเป็นพระราชกรณียกิจของพระองค์ ครั้น
ต่อมาพระอาการเกี่ยวกับพระนาภีก็ยังมีได้ทุเลาลง
จึงต้องเสด็จประทับอยู่แต่บนพระที่นั่ง มิได้เสด็จออก
งานตามหมายกำหนดการ ครั้นวันที่ ๙ มิถุนายน
สกนี้ เมื่อต้นพระบรมมทอนเช้าเวลา ๖.๐๐ นาฬิกา
ได้เสวยพระโอสถน้ำมันละหุ่ง แล้วเข้าห้องทรงซึ่ง
เป็นพระราชกิจประจำวันแล้วก็เสด็จเข้าพระที่

กรั้นประมาณเวลา ๙.๐๐ นาฬิกา **มหาดเล็ก
ห้องพระบรมม** ได้ยินเสียงปืนดังขึ้นในพระที่นั่ง จึงรีบ
วิ่งเข้าไปดูเห็นสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมมอยู่บนพระที่
มีพระโลหิตไหลเปื้อน พระองค์สวรรคตเสียแล้ว

**มหาดเล็กห้องพระบรมมจึง ได้ไปกราบทูล
สมเด็จพระราชชนนีให้ทรงทราบแล้วเสด็จ ไปถวาย
บังคมพระบรมศพ** ต่อนั้นมีพระบรมวงศานุวงศ์ผู้ใหญ่
นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ได้เข้าไปกราบถวายบังคม
และอธิษฐานกรรมตรวจ กับ อธิษฐานกรรมการแพทย์ได้ไป
ถวายตรวจพระบรมศพและสอบสวน ได้ความสันนิษ
ฐานได้ว่า **คงจะทรงจับคำพระแสงปืนตามพระราช
อริยาศัยที่ทรงชอบแล้วเกิดอุบัติเหตุขึ้น”**

รัฐสภาได้มีมติเอกฉันท์ให้อัญเชิญสมเด็จพระอนุชา
เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดชขึ้นครองราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์สืบแทนตามกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราช
สันตติวงศ์ ดังประกาศที่ว่า

“โดยที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
ได้เสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช
๒๔๘๕

โดยที่ตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๙ การสืบราชสมบัติให้เป็น
ไปตามนัยแห่งกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราช
สันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ และประกอบ
ด้วยความเห็นชอบของรัฐบาล

โดยที่สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพล
อดุลยเดช ทรงเป็นเจ้านายเชื้อพระบรมราชวงศ์ที่
ร่วมพระราชชนนี ตามความในมาตรา ๙ (๘) แห่ง
กฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พุทธ
ศักราช ๒๔๖๗

โดยที่รัฐสภาได้ลงมติ ณ วันที่ ๙ มิถุนายน
พุทธศักราช ๒๔๘๕ แสดงความเห็นชอบเป็น
เอกฉันท์ในการที่จะอัญเชิญสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ
เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช ขึ้นทรงราชย์ สืบราช
สันตติวงศ์ต่อไป ตามความในรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย มาตรา ๙

จึงขอประกาศให้ทราบโดยทั่วกันว่า สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช ได้ขึ้น
ครองราชย์สืบราชสันตติวงศ์ เป็นสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวตั้งแต่วันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๕
เป็นต้นไป”

แต่เนื่องจาก
ยังทรงพระเยาว์จึงตั้ง
พระองค์ขึ้น ประกอบ
นลราชสุวัจน์ นา
ก็ปรากฏว่าสมาชิก
ตำรวจในขณะนั้นถึง
รัชกาลที่ ๘ เสด็จส
การที่พระบาท
เสด็จสวรรคตครั้งนี้
ถวายบังคมลาออกจา
แต่ในวันเดียว
นายปรีดีเข้าเป็นนาย
ประกาศพระบรมราช
๒๔๘๕ โดยคณะ
ตามรัฐธรรมนูญ ม
คณะรัฐบาลเข้าแตร
มิถุนายน และได้รับ
เสียง ๕๐ ต่อ ๒๖

บรรดาผู้ที่ลง
ประชาธิปไตย จี
สมาชิกสภาฯ ผู้หนึ่ง
พระรามอินทราว่า
ของ**พระบาทสม**
ครั้งนั้นอาจมีสมาชิ
สืบสวนได้ว่าแวอ
กรมตำรวจตอบว่า
นายปรีดี พนม
“สำหรับข้า
ความอิจฉาริษยา
กำลังรวบรวมหลักฐาน
การณใด ๆ มิได้
กำลังดำเนินอยู่
ทางรัฐบาลนี้จะ
และเมื่อวันทางรัฐ
จะได้แถลงให้ส
ต่อไป”

นับตั้งแต่นั้น
นายปรีดี พนมยงค์

เข้าไปกราบทูล
เสด็จไปถวาย
วงศ์ชั้นผู้ใหญ่
ถวายบังคม
ารแพทย์ได้ไป
คความสันนิษ
ตามพระราช
ร”

มเด็จพระอนุชา
บดีเป็นพระมหา
ไวยการสืบราช
เวนั้นทมหิตล
พุทธศักราช

แห่งราชอาณาจักร
สมบัติให้เป็น
ยการสืบราช
และประกอบ

เจ้าฟ้าภูมิพล
รพระราชวงศ์ที่
๗ (๘) แห่ง
ตติวงศ์ พุทธ

ที่ ๘ มิถุนายน
เห็นชอบเป็น
เจ้าน้อยยาเธอ
ชัย สืบราช
ธรรมนูญแห่ง

กันว่า สมเด็จ
ยเดช ได้ขึ้น
มเด็จพระเจ้า
กราช ๒๔๘๕

แต่เนื่องจากสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช
ยังทรงพระเยาว์จึงต้องมีการแต่งตั้งคณะผู้สำเร็จราชการแทน
พระองค์ขึ้น ประกอบด้วยพระสุธรรมวิวินิจฉัย พระยา
นลราชสุวัจน์ นายสงวน จูฑะเทมีย์ และในสภา
ก็ปรากฏว่าสมาชิกสภาฯ หลายคนได้ชักถามอธิบดีกรม
ตำรวจในขณะนั้นถึงมูลเหตุที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ ๘ เสด็จสวรรคต

การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
เสด็จสวรรคตครั้งนั้น ยังผลให้นายปรีดี พนมยงค์ กราบ
ถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งในวันที่ ๘ มิถุนายน นั้นเอง
แต่ในวันเดียวกันนั้นเอง สภาฯ ก็ได้สมัชชมนให้
นายปรีดีเข้าเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไปอีกเป็นวาระที่ ๓ ตาม
ประกาศพระบรมราชโองการ เมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน พ.ศ.
๒๔๘๕ โดยคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ชั่วคราว
ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑ นายปรีดี พนมยงค์ ได้นำ
คณะรัฐบาลเข้าแถลงนโยบายต่อสภาฯ เมื่อวันที่ ๑๑
มิถุนายน และได้รับความไว้วางใจในวันเดียวกันด้วยคะแนน
เสียง ๘๐ ต่อ ๒๖

บรรดาผู้ที่ลงคะแนนไม่ไว้วางใจคือสมาชิกพรรค
ประชาธิปไตย ซึ่งเป็นฝ่ายค้าน และในวันนั้นเองได้มี
สมาชิกสภาฯ ผู้หนึ่งลุกขึ้นถามอธิบดีกรมตำรวจ พล.ต.ต.
พระรามอินทราว่า ตามที่มีข่าวลือว่าในการเสด็จสวรรคต
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพระบรมโกศ
ครั้งนั้นอาจมีสมาชิกบางคนที่เกี่ยวข้องด้วยนั้น ทางกรม
สืบสวนได้ไว้วางใจอย่างไรบ้างหรือไม่ ทางอธิบดี
กรมตำรวจตอบว่าการสอบสวนยังพาดพิงไปไม่ถึง

นายปรีดี พนมยงค์ ได้ลุกขึ้นชี้แจงในสภาในเรื่องนี้ว่า
“สำหรับข่าวที่ลือแพร่สะพัด ไปนั้น เนื่องมาจาก
ความอิจฉาริษยาเป็นมูลเหตุ และในขณะนี้ทางการ
กำลังรวบรวมหลักฐานต่าง ๆ อยู่ เวลานี้ยังไม่เห็น
การใด ๆ มิได้ เพราะการสอบสวนของตำรวจ
กำลังดำเนินอยู่ แต่เป็นการแน่นอนเหลือเกินว่า
ทางรัฐบาลนี้จะ ได้สอบสวนให้ได้ข้อเท็จจริงต่อไป
และเมื่อนั้นทางรัฐบาลนี้ ถิ่นข้าพเจ้าเป็นนายกรัฐมนตรี
จะได้แสดงให้เห็นสภาและประชาชน ได้ทราบโดยละเอียด
ต่อไป”

นับตั้งแต่นั้นมาความรุ่งโรจน์ในทางการเมืองของ
นายปรีดี พนมยงค์ ก็ค่อย ๆ ลดน้อยลงเป็นลำดับ มีหนังสือ

นายปรีดี พนมยงค์

พิมพ์ที่โจมตีรัฐบาลอยู่อย่างหนัก

จนกระทั่งมีการจับกุมกันเกิดขึ้น

สมาชิกสภาบางคนก็เจอข้อหาขบถต่อรัฐบาล
บ้าง ใสร้ายป้ายสีรัฐบาลบ้าง ในที่สุดรัฐบาลต้องประกาศ
ภาวะฉุกเฉิน เช่นเซอร์หนังสือพิมพ์ แต่เสียงด่าทอนายปรีดี
ก็ยิ่งทวีมากขึ้น มีใบปลิวออกมาแจกจ่ายโจมตีหัวพระนคร
โดยมีข้อความพาดพิงถึงนายปรีดีต่าง ๆ นานา

ทางด้านรัฐสภานั้นก็มีผู้แทนราษฎรเล่นงานรัฐบาลว่า
ไม่มีความสามารถที่จะป้องกันองค์พระมหากษัตริย์ไว้ได้
เมื่อโดนมรสุมทางการเมืองกระหน่ำเช่นนี้ นายก
รัฐมนตรีปรีดี พนมยงค์ จึงนำคณะรัฐบาลของตนกราบ
ถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม
พ.ศ. ๒๔๘๕ โดยอ้างว่าตัวนายปรีดีนั้นได้ทำงานตรากตรำ
มาเป็นเวลานาน สุขภาพไม่ดีพอที่จะปฏิบัติภารกิจได้อย่าง
เต็มที่

เป็นอันว่าบทบาทการเป็นนายกรัฐมนตรีของ
นายปรีดี พนมยงค์ สิ้นสุดลง นายปรีดี พนมยงค์
ผู้ซึ่งเป็นผู้ก่อการฯ หัวหน้าเสรีไทย ผู้สำเร็จราชการ
แผ่นดิน และรัฐบุรุษอาวุโส ผู้ทำงานให้แก่แผ่นดิน
มาอย่างมากมาย ต้องถอนตัวออกจากจากการเมือง